

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

8 februarie 2024*

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Domeniu de aplicare – Articolul 25 – Convenție atributivă de competență – Părți la un contract stabilite în același stat membru – Atribuirea competenței de soluționare a litigiilor rezultate din acest contract în favoarea instanțelor dintr-un alt stat membru – Element de extraneitate”

În cauza C-566/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Nejvyšší soud (Curtea Supremă, Republica Cehă), prin decizia din 14 iunie 2022, primită de Curte la 26 august 2022, în procedura

Inkreal s.r.o.

împotriva

Dúha reality s.r.o.,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Arabadjiev, președinte de cameră, domnii T. von Danwitz, P. G. Xuereb și A. Kumin (raportor) și doamna I. Ziemele, judecători,

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Dúha reality s.r.o., de J. Mráz, advokát;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek, A. Edelmannová și J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru guvernul elvețian, de M. Kähr și L. Lanzrein, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: ceha.

– pentru Comisia Europeană, de S. Noë și K. Walkerová, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 octombrie 2023,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Inkreal s.r.o., pe de o parte, și Dúha reality s.r.o., pe de altă parte, în legătură cu desemnarea de către Inkreal a două instanțe competente să soluționeze o cerere de plată formulată în temeiul preluării cu titlu subrogatoriu, de către Inkreal, a două creanțe deținute de FD față de Dúha reality.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit considerentelor (3), (15), (19), (21), (22) și (26) ale Regulamentului nr. 1215/2012:
„(3) Uniunea [Europeană] și-a stabilit ca obiectiv să mențină și să dezvolte un spațiu de libertate, securitate și justiție, care să faciliteze, printre altele, accesul la justiție, în special prin intermediul principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judiciare și extrajudiciare în materie civilă. Pentru instituirea progresivă a unui astfel de spațiu, Uniunea trebuie să adopte măsuri în domeniul cooperării judiciare în materie civilă cu implicații transfrontaliere, în special atunci când sunt necesare pentru funcționarea corespunzătoare a pieței interne.
[...]
(15) Normele de competență ar trebui să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului. Astfel, competența ar trebui să fie întotdeauna determinată pe baza acestui criteriu, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt punct de legătură. [...]
[...]
(19) Autonomia părților la un contract, altul decât un contract de asigurare, un contract încheiat cu consumatorii sau un contract de muncă, în cazul cărora este permisă numai o autonomie limitată de stabilire a instanței competente, ar trebui să fie respectată, sub rezerva temeiurilor de competență exclusive ale instanțelor prevăzute în prezentul regulament.
[...]

- (21) În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în diferite state membre a unor hotărâri ireconciliabile. Ar trebui să fie prevăzut un mecanism clar și eficient de rezolvare a cazurilor de litispendență și de conexitate, precum și de înlăturare a problemelor care decurg în urma divergențelor interne referitoare la determinarea datei la care se consideră că o cauză este pendinte. [...]
- (22) Cu toate acestea, pentru a ameliora eficacitatea acordurilor exclusive de alegere a forului și pentru a evita tacticile abuzive în cadrul proceselor, este necesar să se prevadă o excepție de la norma generală de litispendență, pentru a se putea rezolva în mod satisfăcător o anumită situație în care pot apărea proceduri concurente. O astfel de situație se regăsește atunci când o instanță nedesemnată într-un acord exclusiv de alegere a forului a fost sesizată în legătură cu o procedură, iar instanța desemnată este sesizată ulterior în legătură cu o procedură având același obiect și aceeași cauză, între aceleași părți. [...]
- [...]
- (26) Încrederea reciprocă în administrarea justiției în Uniune justifică principiul potrivit căruia hotărârile pronunțate într-un stat membru ar trebui recunoscute în toate statele membre, fără să fie necesare proceduri speciale. În plus, obiectivul diminuării duratei și costurilor litigiilor transfrontaliere justifică eliminarea hotărârii de încuviințare a executării înainte de executarea unei hotărâri în statul membru solicitat. Drept urmare, o hotărâre pronunțată de instanțele unui stat membru ar trebui tratată ca și cum ar fi fost pronunțată în statul membru solicitat.”

4 Articolul 25 alineatul (1) din acest regulament prevede:

„Dacă prin convenția părților, indiferent de domiciliul acestora, competența de soluționare a litigiului care a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat revine instanței sau instanțelor dintr-un stat membru, competența revine acelei instanțe sau instanțelor respective, cu excepția cazului în care convenția este nulă și neavenită în privința condițiilor de fond în temeiul legislației statului membru respectiv. Această competență este exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților. Convenția atributivă de competență se încheie:

- (a) în scris sau verbal cu confirmare scrisă;
- (b) într-o formă conformă cu obiceiurile statornicite între părți; sau
- (c) în comerțul internațional, într-o formă conformă cu uzanța cu care părțile sunt sau ar trebui să fie la curent și care, în cadrul acestui tip de comerț, este cunoscută pe larg și respectată cu regularitate de către părțile la contractele de tipul pe care îl implică domeniul comercial respectiv.”

Dreptul ceh

- 5 Articolul 11 alineatul (3) din zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (Legea nr. 99/1963 privind Codul de procedură civilă, denumită în continuare „Codul de procedură civilă”) are următorul cuprins:

„Atunci când cauza este de competența instanțelor din Republica Cehă, dar nu sunt întrunite sau nu pot fi stabilite condițiile de competență teritorială, Nejvyšší soud [Curtea Supremă, Republica Cehă] stabilește instanța care va examina și soluționa cauza.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 6 FD, cu reședința în Slovacia, și Dúha reality, societate de drept slovac cu sediul în Slovacia, primul acționând în calitate de împrumutător și cea de a doua în calitate de împrumutată, au încheiat două contracte de împrumut în bani, la 29 iunie 2016 și, respectiv, la 11 martie 2017.
- 7 Fiecare dintre aceste două contracte cuprinde o convenție atributivă de competență cu conținut identic potrivit căreia, în cazul apariției unui litigiu care nu poate fi soluționat prin negociere, acesta „va fi soluționat în cadrul unei proceduri de instanță cehă competentă material și teritorial”.
- 8 Printr-un contract de cesiune de creanțe din 8 decembrie 2021, FD a cesionat către Inkreal, societate de drept slovac cu sediul în Slovacia, creanțele rezultate din cele două contracte de împrumut în bani, în valoare totală de 153 740 de euro.
- 9 Întrucât Dúha reality nu a rambursat împrumuturile în bani, Inkreal a sesizat, la 30 decembrie 2021, Nejvyšší soud (Curtea Supremă), care este instanța de trimitere, cu o cerere având ca obiect, pe de o parte, plata creanțelor datorate de Dúha reality și, pe de altă parte, desemnarea instanței cehe competente teritorial să se pronunțe pe fond în conformitate cu articolul 11 alineatul (3) din Codul de procedură civilă, în temeiul convenției atributive de competență cuprinse în cele două contracte de împrumut în bani.
- 10 Inkreal susține că este vorba despre o convenție atributivă de competență validă, în conformitate cu cerințele articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 și că nu există de altfel o altă competență, specială sau exclusivă, a unei instanțe în temeiul acestui regulament.
- 11 În această privință, instanța de trimitere precizează că, potrivit jurisprudenței Curții, aplicabilitatea Regulamentului nr. 1215/2012 este condiționată de existența unui element de extraneitate. Instanța de trimitere ridică problema dacă acest regulament este aplicabil situației în discuție în litigiul principal, în care elementul de extraneitate se limitează la o convenție atributivă de competență care vizează instanțele unui alt stat membru decât cel în care sunt stabilite părțile contractante. Atât doctrina, cât și jurisprudența națională a statelor membre ar fi reținut soluții divergente în această privință.
- 12 Potrivit instanței de trimitere, deși este adevărat că aplicabilitatea Regulamentului nr. 1215/2012 s-ar putea justifica în special prin necesitatea unei interpretări uniforme a acestuia și prin voința exprimată de legiuitorul Uniunii de a respecta autonomia contractuală a părților, nu este mai puțin adevărat că o situație precum cea în discuție în litigiul principal ar putea fi calificată drept pur internă pentru motivul că simpla voință a părților nu poate fi suficientă pentru a conferi un caracter internațional raportului lor contractual.

- 13 În aceste condiții, Nejvyšší soud (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Din perspectiva existenței unui element de extraneitate, care reprezintă o condiție necesară pentru aplicarea Regulamentului [nr. 1215/2012], aplicarea [acestui] regulament se poate întemeia pe simpla împrejurare că cele două părți, care au reședința în același stat membru, convin asupra competenței unei instanțe dintr-un alt stat membru al Uniunii Europene?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 14 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că intră sub incidența acestei dispoziții o convenție atributivă de competență prin care părțile la un contract stabilite în același stat membru convin cu privire la competența instanțelor din alt stat membru de soluționare a litigiilor survenite în legătură cu acest contract, chiar dacă contractul menționat nu prezintă nicio altă legătură cu acel alt stat membru.
- 15 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie amintit, cu titlu introductiv, că interpretarea unei dispoziții de drept al Uniunii impune să se țină seama nu numai de termenii săi, ci și de contextul în care se înscrie, precum și de obiectivele și de finalitatea urmărite de actul din care aceasta face parte (Hotărârea din 22 iunie 2023, Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, punctul 38 și jurisprudența citată).
- 16 În ceea ce privește termenii articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, din această dispoziție reiese mai întâi că, dacă prin convenția părților, indiferent de domiciliul acestora, competența de soluționare a litigiului care a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat revine instanței sau instanțelor dintr-un stat membru, competența revine acelei instanțe sau instanțelor respective, cu excepția cazului în care convenția este nulă și neavenită în privința condițiilor de fond în temeiul legislației statului membru respectiv. Dispoziția menționată prevede apoi că această competență este exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților. În sfârșit, aceeași dispoziție precizează, la literele (a)-(c), modul în care trebuie încheiată convenția atributivă de competență.
- 17 În această privință, este necesar să se constate că din modul de redactare a articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 reiese că acesta nu se opune ca o convenție atributivă de competență prin care părțile la un contract stabilite în același stat membru convin cu privire la competența instanțelor din alt stat membru de soluționare a litigiilor survenite în legătură cu acest contract să intre sub incidența acestei dispoziții, chiar dacă contractul menționat nu prezintă nicio altă legătură cu acel alt stat membru.
- 18 În ceea ce privește contextul în care se înscrie articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că aplicarea normelor de competență din acest regulament necesită existența unui element de extraneitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 martie 2005, Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, punctul 25, precum și Hotărârea din 8 septembrie 2022, IRnova, C-399/21, EU:C:2022:648, punctele 27 și 29).

- 19 În această privință, este necesar să se arate că Regulamentul nr. 1215/2012, deși utilizează în considerentele (3) și (26) noțiunile de „materie civilă cu implicații transfrontaliere” și, respectiv, „litigii transfrontaliere”, nu conține nicio definiție a elementului de extraneitate a cărui existență condiționează aplicabilitatea acestui regulament (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 iunie 2021, Generalno konsultstvo na Republika Bulgaria, C-280/20, EU:C:2021:443, punctul 30).
- 20 Or, articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată (JO 2006, L 399, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 9, p. 108) definește noțiunea echivalentă de „litigiu transfrontalier” ca fiind un litigiu în care cel puțin una dintre părți are domiciliul sau reședința obișnuită într-un alt stat membru decât statul membru al instanței sesizate (Hotărârea din 3 iunie 2021, Generalno konsultstvo na Republika Bulgaria, C-280/20, EU:C:2021:443, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 21 Întrucât aceste două regulamente fac parte, ambele, din domeniul cooperării judiciare în materiile civile care au o incidență transfrontalieră, trebuie armonizată interpretarea noțiunilor echivalente la care legiuitorul Uniunii a recurs în acestea (Hotărârea din 3 iunie 2021, Generalno konsultstvo na Republika Bulgaria, C-280/20, EU:C:2021:443, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 22 Trebuie precizat de asemenea că reiese din jurisprudența Curții că un element de extraneitate există, în plus, atunci când situația litigiului în discuție este de natură să ridice probleme referitoare la stabilirea competenței instanțelor în ordinea internațională (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 septembrie 2022, IRnova, (C-399/21, EU:C:2022:648, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 23 În speță, trebuie să se constate că, pe de o parte, litigiul principal corespunde definiției noțiunii de „litigiu transfrontalier”, astfel cum este indicată la punctul 20 din prezenta hotărâre, din moment ce părțile la acest litigiu sunt stabilite în alt stat membru decât statul membru al instanței care a fost sesizată în temeiul convenției atributive de competență în discuție.
- 24 Pe de altă parte, după cum au arătat guvernul ceh și Comisia Europeană, litigiul principal ridică o problemă referitoare la stabilirea competenței internaționale, mai precis aceea dacă instanțele competente să soluționeze acest litigiu sunt cele ale Republicii Cehe sau cele ale Republicii Slovace în calitate de stat membru în care sunt stabilite cele două părți contractante.
- 25 În aceste condiții, o situație juridică precum cea în discuție în litigiul principal prezintă un element de extraneitate în sensul jurisprudenței amintite la punctul 18 din prezenta hotărâre, existența unei convenții atributive de competență în favoarea instanțelor unui alt stat membru decât cel în care sunt stabilite părțile contractante demonstrând, în sine, implicațiile transfrontaliere ale litigiului principal.
- 26 Pe de altă parte, interpretarea articolului 25 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie efectuată în lumina obiectivelor privind respectarea autonomiei părților și ameliorarea eficacității acordurilor exclusive de alegere a forului, menționate în considerentele (15), (19) și (22) ale acestui regulament.
- 27 În plus, în ceea ce privește finalitatea Regulamentului nr. 1215/2012, Curtea a statuat în repetate rânduri că acesta vizează să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială prin norme de competență care să prezinte un mare grad de previzibilitate și urmărește astfel un obiectiv de securitate juridică care constă în consolidarea protecției juridice a

persoanelor stabilite în Uniunea Europeană, permițând atât reclamantului să identifice cu ușurință instanța pe care o poate sesiza, cât și pârâtului să prevadă în mod rezonabil instanța în fața căreia poate fi acționat în justiție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 septembrie 2023, EXTÉRIA, C-393/22, EU:C:2023:675, punctul 26 și jurisprudența citată). În acest context, obiectivul securității juridice impune ca instanța națională sesizată să se poată pronunța cu ușurință asupra propriei competențe, fără a fi constrânsă să efectueze o examinare pe fond a cauzei (Hotărârea din 28 ianuarie 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 61 și jurisprudența citată).

- 28 În această privință, este necesar să se arate că interpretarea articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, potrivit căruia o convenție atributivă de competență precum cea în discuție în litigiul principal intră sub incidența acestei dispoziții, corespunde obiectivului securității juridice urmărit de acest regulament.
- 29 Astfel, pe de o parte, în măsura în care părțile la un contract stabilite în același stat membru pot conveni în mod valabil cu privire la competența instanțelor din alt stat membru de soluționare a litigiilor survenite în legătură cu acest contract, fără a fi necesar ca respectivul contract să prezinte legături suplimentare cu acel alt stat membru, o astfel de posibilitate contribuie la a asigura faptul că reclamantul cunoaște instanța pe care o poate sesiza, că pârâtul o prevede pe cea în fața căreia poate fi acționat în justiție și că instanța sesizată este în măsură să se pronunțe cu ușurință asupra propriei competențe.
- 30 Pe de altă parte, aplicabilitatea articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 unei convenții atributive de competență precum cea în discuție în litigiul principal reduce posibilitatea apariției procedurilor concurente și evită pronunțarea unor hotărâri ireconciliabile în diferite state membre, așa cum impune obiectivul funcționării armonioase a justiției, menționat în considerentul (21) al acestui regulament.
- 31 Astfel, dacă, în speță, instanța competentă nu ar fi stabilită potrivit dispozițiilor Regulamentului nr. 1215/2012, ci potrivit normelor naționale de drept internațional privat ale statelor membre în cauză, ar exista un risc sporit de conflicte de competență prejudiciabile pentru securitatea juridică, aplicarea acestor norme naționale fiind susceptibilă să conducă la soluții divergente.
- 32 Trebuie adăugat că obiectivul securității juridice ar fi de asemenea compromis dacă, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 ar fi aplicabil numai cu condiția să existe, pe lângă convenția atributivă de competență în favoarea instanțelor dintr-un alt stat membru, elemente suplimentare de natură să demonstreze implicații transfrontaliere ale litigiului în cauză.
- 33 Astfel, din moment ce o asemenea condiție implică faptul că instanța sesizată ar trebui să verifice existența unor astfel de elemente suplimentare și să aprecieze relevanța acestora, nu numai că ar fi redusă previzibilitatea pentru părțile contractante a instanței competente să soluționeze litigiul dintre acestea, ci și examinarea de către instanța sesizată a propriei competențe ar deveni mai complexă.
- 34 Or, Curtea a statuat deja, în acest context, că alegerea instanței desemnate într-o convenție atributivă de competență nu poate fi apreciată decât în raport cu considerații care au legătură cu cerințele stabilite la articolul 25 din Regulamentul nr. 1215/2012, considerațiile referitoare la

legăturile dintre instanța desemnată și raportul în litigiu sau la temeinicia convenției atributive de competență fiind fără legătură cu aceste cerințe (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 martie 1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, punctul 5 din dispozitiv).

- 35 Trebuie subliniat, pe de altă parte, că aplicabilitatea articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 unei convenții atributive de competență precum cea în discuție în litigiul principal reflectă încrederea reciprocă în administrarea justiției în Uniune, menționată în considerentul (26) al acestui regulament, și contribuie astfel la menținerea și la dezvoltarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, printre altele prin facilitarea accesului la justiție, în sensul considerentului (3) al regulamentului menționat.
- 36 În sfârșit, norma prevăzută la articolul 1 alineatul (2) din Convenția de la Haga din 30 iunie 2005 privind acordurile de alegere a forului, convenție care figurează în anexa I la Decizia 2009/397/CE a Consiliului din 26 februarie 2009 privind semnarea, în numele Comunității Europene, a Convenției privind acordurile de alegere a forului (JO 2009, L 133, p. 1) și aprobată prin Decizia 2014/887/UE a Consiliului din 4 decembrie 2014 (JO 2014, L 353, p. 5), nu este de natură să infirmе această interpretare. În sensul acestei dispoziții, „o situație are caracter internațional cu excepția cazului în care părțile au reședința în același stat contractant, iar raporturile dintre părți, precum și toate celelalte elemente relevante ale litigiului, indiferent de situarea instanței alese, au legătură doar cu statul respectiv”.
- 37 În această privință, trebuie precizat că, așa cum a susținut Comisia, norma prevăzută la articolul 1 alineatul (2) din această convenție reflectă o alegere proprie autorilor acesteia, efectuată având în vedere necesitatea de a furniza o soluție care să poată determina o aderare largă la nivel internațional.
- 38 Or, spre deosebire de autorii convenției menționate, legiitorul Uniunii a ales să nu introducă o normă similară în Regulamentul nr. 1215/2012, subliniind totodată, în considerentul (3) al acestui regulament, obiectivul privind menținerea și dezvoltarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție prin adoptarea unor măsuri care țin de domeniul cooperării judiciare în materie civilă cu implicații transfrontaliere.
- 39 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că o convenție atributivă de competență prin care părțile la un contract stabilite în același stat membru convin cu privire la competența instanțelor din alt stat membru de soluționare a litigiilor survenite în legătură cu acest contract intră sub incidența acestei dispoziții, chiar dacă contractul menționat nu prezintă nicio altă legătură cu acel alt stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 40 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială

trebuie interpretat în sensul că

o convenție atributivă de competență prin care părțile la un contract stabilite în același stat membru convin cu privire la competența instanțelor din alt stat membru de soluționare a litigiilor survenite în legătură cu acest contract intră sub incidența acestei dispoziții, chiar dacă contractul menționat nu prezintă nicio altă legătură cu acel alt stat membru.

Semnături